

BUNJEVAČKA I ŠOKAČKA VILA.

S A N.

Još Kazbeku zora rujna — Nepomoli svoje luče,
A u snu me mačta bujna — U daljinu tuđu vuče
I tako se meni kaza — Da proz magle sunce sija
A ja da sam vrh Kavkaza — Da poda mnom Deralj zija.

Deralj zija, Terek huči — A mujezin, sin proraka
Poludnevnu dovu uči. — U to na me iz visoka
Iz nad Sata oro gače — Valjda mu je ljuta hala
Iz vukav se izpod drače — Male tiće progutala? . . .

Ja pogleda timor Sata — A or'o se dalje Krenu
I na vrhu Ararata — Prisjede se na kamenu . . .
A međjutim zora rudi, — Tjelo mi se ledom guri
Ja se trznu i probudi — A kud krenu or'o suri?

Čemu ovi sani slute, — Što mi duša mira nema?
Opet mi se misli spute — Ja se smiri i zadržema
Kad ali eto ljuta guja — Iz zdrijela otrov pljuje
I obmotav vrat kraguja . . . — A soko je kljunom kljuje.

No i to bi mačta gola — Ja se trgoh, i na javi
Nema zmiije ni sokola — A meni se srđce stravi
A još rujna zora svita — A vjetrovi magle mute
Ja se dugo sobom pita — „Čemu taki sani slute?“

I opet me san obleće — Ja se snova obezumi
Kad nvidjoh čudo veće — Da poda mnom Pontus šumi
Pontus šumi vali pjene — A ratne se lome ladje
I pucaju o stijene — Avaj Bože što me snadje?

Tu se težki baljemezi — Plamenijem okom glede,
Tu padaju ratni stiezi, — Tu se lome volje grede,
A Kraj moga malog čuna — Što valove bjesne reže
Skupio se roj barbuna — I uzpored s njime bieže.

Ja na tužni prizor zrinu — Ali što mi oko vidje :
U pučinu ladje ginu — A moj čunak k briegu pridje ;
Ja ostavi laka vesla ; — Kuda krenu morsko jato
I kuda me mačta nesla — I sad mi je nepoznato.

Od istoka sunce granu — Ja se digoh i razabra
Niz lice mi oganj planu — A suze mi ko iz čabra
Tekuć crven plamen gase. — Sve što sladka mačta stvori :
Lomne gore i talase, — To mi gorki jav obori.

Nado lažna, sudbo gorka — Tamne li su vaše sjene
A jasna je pogvoorka : — „Potok teče cvijet vene !“
Tako i moja mladost gine — Čekajući boljeg časa
No bez mile domovine — Nema nidje za me spasa . . .

Nije ono car Kavkaza — Što se meni u snu čini ;
Ja nevidjoh tujih staza — To nebjehu mujezini
N'jesu ono tudje strane — A još manje tudje more
Nego naše — Ijute rane : — Naše more, naše gore.

Zaludu me mačta vara — I iz mene časom pravi :
Sad stranika, sad ladjara — Kad mi kaže razum zdravi :
„To su Crne-Gore klanci — To Šat nije nego Lovćen“
A što moji znače stanci? — Gorski hajduk, smjeli bandjen !
Danilo Medić.

CRKVICA NA BRIEGU. *)

Na brežuljku hram se diže, — Hram od daljen od stanovah,
Šuplja lipa malo niže, — Utočiste noćnih sovah.

Na podnožju zaraštjeno, — Groblje malo je u slici,
U okoio ogradjeno, — Nakićeno spomenici.

Duše žive ondje nije, — Samo lovac kad z vier išto,
Bura grozna kada vije, — Ondje traži uto čišto.

Na stjene se prah navuko, — U njezine znak starosti,
Skaline joj mah obuko, — Trave raste u njoj dosti.

Poslije mnogo godinica, — Kad joj traga već nestane,
U pjevanju još ptičica, — Uspomena joj ostane.

Ante Kuzmiak.

BABA JELA. **)

Uvik vidim ići dicu — iz ulice u ulicu :
Stare djake, ko gužvake, — gospodare ko bečare.

Imam kade, al bez nade ; — čudit će se snaše mlade ;
Jer sastanci našoj Anci — doneti će lele danci !

Ni na livo, ni na desno — Šokadijo nejd obesno,
Da te stara spala s graba — nesnosreći nadjakkaba !

Jer debela baba Jela — već je mnogu s puta smćla,
Primljuc silno darovinj — šteti tudje sirotninje.

Od nje mlade narodice ; — daju novac za jasprice,
Za pantlike i blidilo, — i mazilo rumenilo.

Dobri otc, vi misnici — Isusovi naslidnici,
Pogledajte ova čuda ; — pomoć drugud odnikuda.

Jela, Jela, baba Jela, — od čega je tol debela ?
Nit je šila, niti prela, — nego uvik kiljer mela.

Babo lipa, babo strašna, — alaj ti je duša prašna —
Okani se posla toga — za milog i dragog Boga !

Daljočanin.

*) Ovu pjesmu priobćujem zato, što je njeki u naše gore listu dokopao se je nekako, priobćio, podpisao pod nju „Žumberčanin. Neka dakle svaki znade, pred kim biju Žumberčan svojio, da nije iz njegova pera potekla.

**) Mi nerado priobćujemo ovoj slicne pjesme, u kojih se opisuju strasan grieh, s koga pati na duši naše šokačtvo u obće, a Daljok, jed-na najljepših naših šokačkih obcinah s onu stranu Dunava u baranjskoj

županiji napose. Groza nas hvata što očitovat moramo, da su stravi naše dječice uzrok bogumrzko babe, nalike ovoj; duša nam sahno od žalosti kad se sjetimo, da će se tim načinom razkalašenih žonkinjah zabrti do kraja šokačko koleno naše. Jer župa od 600 kat. parih, kakov-a je Daljok, imala bi u godini krštenju donositi bar 200 dječice, a nam so na žalost javlja, da se krsti na godinu jedva i stotina!

Urod.

LIPOJ-DIČNOJ RUŽICI.

Kad sam ono šetat se, vidio
 Prid tobom zlatnu kapiću sam skinuo
 Komplimentat t' velik učinio
 I ponizno te „kud se šetaš?“ upitao;
 Ti mi reče curo: idjem mome sticu
 Da mu čitam radost na licu
 Kako se on zdravo raduje
 Što ima bar još nas dvoje — mene i J... ku.
 Ti obeća odunud mi pisat'
 Kada će mos' opet vidit'
 Pa evo — evo koliko već vremena prodje
 Pa nit tvoje pismo a nit ti sama da dodje.

S.....r.

NA GROBLJU.

(NAPISAO AND. FRANK.)

II.

Mene sudba moja
 Od poroda zlobi; —
 Tražim si pokoja
 Kod mrtvačkih grobi'.
 Ja.

Sunce se izza istočnih gorah pozdravljajuć Danicu, tu kraljicu zvjezdah promoli, te ju nakon četvrt ure u svoje nježno kriocce sahrani. Tko je u ovo vrijeme u D., bio, znati će, da su jutrom od šest do sedam urah klupe pred županij-skim kotarskim uredom se nahodeće, pune bile pitomaca iz zavoda, kog' u početku ove pripoviedke napomenu smo; ovdje čekahu oni na službu božju u sedam urah držanu. Tako bijaše i danas, baš u petak.

„Evo ide Franjo,“ oglašio se jedan; „taj će nam za cielo opet znati šta nova“ pripoviedati.“

„Ta bez tog' on nije jučerašnji dan proveo, da nije nigdje šta skupio —“ rekoše njekoji.

U to evo i Franje!

„Zdravo, bratjo!“ pozdravi ih „jeste li čuli šta novoga?“

„Mi doduše niesmo, — al' ti — znam da si ma šta novog' donio; jer u D. samo ako se koja baka nakašlje, to ti moraš čuti,“ odgovori Aleksa.

„Pa jesam li ja tome kriv, što sve vidim i čujem?“ izdere se namrgodjenim licem dotični. „Znaj i ti, šta me je to briga!“

Prepiranje bi možda i dulje potrajalo, da ih neumiri dobroćudni Andrija preloze:

„Nemojte se bratjo prepirat: već pustimo, nek' nam naš Franjo pripovieda tu zanimivu novost.“

„Neću da vam govorim!“ nastavi uvriedjeni Franjo — „jer ima medj' vami mudrijašah, koji, da im čovjek najsvetiju istinu kaže, rekli bi, da istina nije, — a vidim da i njeku sprdnju samnom sbijate.“

„Čuj Franjo, te nebudi toli nagal! Aleksa se je s' tobom samo šalio, a ti si za istinu primio i odmah se razžestio“ — tješio ga je Andrija. — „Ti si dobar, pa se i ne nemožeš na nas srditi, već ćeš nam — dok još imamo vremena — tu novost pripoviedati.“

Dok je Andrija ovako govorio, već se je Franjo — komu se je to laskanje dopadalo — smjehao, pak počeo:

„Hoću brate, i to za tvoju ljubav!“

Čuvši ostali, da će Franja pripoviedati, sakupiše se oko ove dvojice u kolo. Franja počeo:

„Ja, Luka, Beže, Šavo i još njekoji uzesmo jučer po poldne svoje knjige, te se uputismo učenja radi prama potoku K... ići.“ — „Jedan, dva, tri... Bože pomoz! tri četvrta na sedam. Žuri se Franjo!“ oglašise se njekoji.

Franjo nastavi: „Kad je sunce već zapalo bilo, uputismo se kući. Na putu izpadne od neknd pred nas Stanko F. — Gdje je bio, mi ga borme nepitasmo.“

Idući polako uhvati nas suton u najvišjem stepenu. Za mala, eto nas kod groblja. — Ovdje malo postojasmo — imado bo smo jedni kraj groblja nuz J...ov vrt, a drugi

opet lievo drugom ulicom ići.

Prije no što smo jedan drugomu „lahku noć“ rekli, začujemo u groblju — — — uh! još me i sada groza hvata.“

„Ha, ha, ha!“ nasmije se jedan ta valjada ti niesi baba? Čudna li od tebe Franjo, junaka, pa si još htjeo vojnikom biti!

„Moj Gršo! lahko je tebi tu se smijati i samnom sprdnju sbijati; al da si bio tamo, pa to što ja vidio, nebi znao ni kako ti je ime, već bi kao i ja bje...“

„Ha! zar si ti pobjego?“ nasmiju se njekoji.

Dok je Franjo ljutito svoje drugove motrio, izbije sedma ura.

„U crkvu bratjo!“ vikne Aleksa „naš će Franjo svoju pripoviedku poslio dovršiti.“

„Ja sam ju dovršio i više ništ' neznam, jer smo svi — opaziv njeko bielo u groblju stovrenje — do jedinoga Stanka, koji se je jamačno od straha ukočio bio — pobjegli.“

(Slidi.)

ULOMAK IZ PRIPOVEDKE „ARNE“ ZVANE.

(Napisao BJERUSTJERNE BJERUSON.)

„Bio je jednom neki ubojica u bogatome plemenu u Hardangeru; mnogima je ljudima počinio mnogo zla. Otac i on nisu mogli da se slože zbog nasledja, i tako bi, da čovek nije mogao imati mira ni u kući ni u bydji.“

„Ulja sve gori zbog toga, a otac sve strožiji. Ja ne ću ni od koga ništa da trpim, rekao je sin. — A od mene ćeš sve, dogod sam živ, odgovorio je otac. Ako neučitiš, tuću te, reče siu pa se digno. — „Misliš?“ — a sin skoči na nj i obori ga na tle. Ali otac se nije branio, skrstio je ruke pa je pustio sinu na volju da čini sa njime šta hoće. Sin ga je tukao, obrnuo ga je i opet ga je tukao, uhvatio ga je za ose-delu kosu i vukao ga je napolje: hoću da imam mira u kući! — Ali kad ga je dovukao do vrata, otac se pridignio. Ne ćeš dalje od vrata, kaza, dotle sam i ja svog oca, vukao. Ali sin se ne obzire na to nego trza glavu preko praga. Ne dalje od vrata, kad kažem! Stari skoči baci sina na zemlju i kazni ga kao derana kakovog.“

„Ha, to je bila ružna priča,“ rekoše više njih. A Arneu se učini kao da reče neko: „ko još svoga oca tuče?“ — ali nije znao za celo.

„Elem jaću sada da vam pričam,“ reče Arne i pridigne se; bio je bleđ kao mrtavac a nije upravo ni znao šta je hteo reći; vidio je samo kako padaju reči kao veliki snežni pramenovi, „na sreću“ — i počeo:

„Čarovnik jedan sretne na putu derana, koji je plakao. Od koga se većma bojiš, od sebe ili od drugih — pitao je čarovnik. A deran je plakao jer je sanjao tu noć da je ubio svoga zlog oca, pa za to i odgovori: većma se bojim od samoga sebe. — Pa pomiri se sa sobom i nemoj više da plačeš; a od sada ćeš se svadjati sa drugima. I čarovnik ode. A prvi koji je sreo derana cerekao mu se, pa se i deran njeke cerekao. Drugi koji ga je sreo tukao ga je, pa je za to i deran njega tukao. Treći koji ga je sreo hteo je da ga ubije, pa je za to deran njega ubio. Svi su ljudi zborili zlo o njemu pa je za to i on zborio zlo o inima ljudima. Zatvarali su pred njime prozore i vrata; ali on je sve krao što mu je trebalo, krao je i svoj san noću. Kako nije mogo ništa dobra da čini, činio je sve zlo, pa su za to i odbacili na nj sve zlo, što ga je bilo medju ljudima. Ali okolina počeo već da plače zarad silnih zala, koja je počinio deran; samo on nije plakao; jer nije ni znao da plače. I tako se steku svi iz okoline pa kazaše: daj da ga uhvatimo pa da ga udavimo; barm ćemo lako sa njime utopiti i sve zlo, koje postoji. Svi ma se činilo da izalazi kužan zadaj iz bunara, u kome su ga udavili.“

„Deran nije ni znao da je učinio što zlo, pa za to i ode odmah posle smrti baš upravo Bogu. I tu je sedio na jednoj klupi otac, koga nije ni ubio, a baš preko sedio je na jednoj drugoj klupi onaj, kome se cerekao, i onaj, koga je

tukao, i onaj, kojega je ubio, i svi oni, koje je krao i kojima je činio što zlo. Od koje se klupe bojiš? pita ga Bog a deran pokaže dugačku. Pa sedi onda kod svoga oca! reče Bog i deran već htjede da učini tako. Ali otac pade dole sa klupe, sa grdnom ranom od sikire u zatiljku. Na njegovome mestu ukaza se slika samoga derana, ali u nje lice mršavo a erte bledjane kao u mrtavca, pa još jedna sa pijanim licem, sa razba rušenom kosom a tela labava, pa i još jedna — lice kao kao u besomačna, haljine pocepune a na usnama straotan kikut. Od koje se klupe sada bojiš? pita Bog. Učini neka se obe klupe biju — reče deran, pa se uspuža do uzvišena mesta da gleda. A sada se krenuše, luda i onaj, kome se cerekao, otac i mi oni koje je potukao, pijani i svi oni kojima je deran počinio zla, a deran stropošta dole iz neba, jer nije mogao da pričekta, ko će da pobedi. Padao je i padao kroz nebo, ali nije mogao da prispe do zemlje, pa mu se tako stuži, da se zaplakao i u istom času se probudi, jer on je — sanjao!“

Preveo Laza P.

UGARSKI ŠOKCI I BUNJEVCI.

VI. NAŠ PUK.

Istina, pojedini sinovi nikli iz sredine tvoje, bunjevački i šokački mili puče moj! sve nas pomladljuju u našoj prostoti. Nu koja korist, takva zviezda jedva sine pa se i ugasi, — a njene svjetlosti ni razmatrali nismo; ona nam ozeblim sunašce žarko, koje istom nam granulo voć i zapanulo, a mi ostali ukočene sirote.

Neuk narod, moj ljubezni rode! uz bogataše, kojih mi neimamo, bez umnih ljudih, bez naobraženih državljanah, i bez ugladjena građanstva, koje nam znatno pomanjkaje, koje nam se odtudjiva i poturicom postaje, koje videć našu siromaš i golotinju, našu neukost i slipeost, sve nas većma ostavlja, a razkalešeno kletu tudjinstvo grli i štiti, — takav narod zove se puk ili prostota.

Iz puka doduše niču silni umovi, radjaju se vrstni građani, postaju vredni seljaci, — nu to su u prispodobu pojedini napram hiljadam. Oni mogu biti prosviećeni, nu što nam to koristi, kad nismo svi prosviećeni, kad nas je veći dio neuk?

Puk neuk i glup štogod radi sve po nagonu radi ko niema životinja. On se onamo obraća, i onako se kreće kud i kako ga tjera strast i nužda. Njemu je stalo samo do sebe. Da drugomu ugodi deveta mu briga, — a u tom baš čvoru leži temelj prosvjete. Magjari nisu i dole nemogu biti prosviećen narod, doklegod se neodreknu svojeljublja. Niemci kraj svega svoga hvalisanja da su narod prosviećen nesmiu biti taj, dok nenaknade današnjega krvoprolića francezkoga dok pred svetom neopravdaju krvožeđnoga lakoumja svoga.

Što dakle puk prosviećenim čini pukom jest ugladjenost, koja građanina diže nad seljaka. Ta ugladjenost s ugojem zaradila prosvjetu umiruje strastne nagone u čovjeku, te probudjuje finije potrebe i plemenitu radnju. Pa kad na ovaj način učini čovjeka čovjekom u pravom smislu rieči, — onda se to oziva potpunom prosvjetom.

Naš puk nije majmunčad, koja oponaša što dje vidi; našinca nećeš naći, da zabaci ko Talijan muziku na pleća, pa u svet. Našinku nećeš viditi da zaskoči hata pa zajezdi preo bačkih i banatskih ravninah, niti ćeš ikad biti primetio, da lati za uzde i potjera konje, — usuprot u svem svietu jedva ćeš naći žensku, koja nosi kundj i poculjicu; težko ćeš sresti muža biela i čista, koga odieva ruka radine supruge, ko našinca Bunjevca i Šokca.

Prosvjeta dakle nije oponašanje; prosvjeta mora da nikne iz sama naroda u narodu; a nju valja da silno podupire suradnost umnih i značajnih ljudih.

S toga je prosvjetiteljem puka neobhodno nužno poznati pučke nazore, običaje, predsude, mane, i sva pučka svojstva; pjesme, poslovice, priče i pripoviedke. — Inače jim sav trud uzalud.

Mučan al častan posao.

Prosvjetitelji puka! častni vi svećenici i pučki uč-

telji! pero i knjigu u ruke za prosvjetu nebogoga roda našega! Bili vi sad il nebili njegove krvi i kosti, imenovali se Slavjanići, Niemćići il Arpadovići, š njim ste se zakleli, da ćete ga kao dušobrižnici iz ljubavi podučavati i, zanj pred Bogom odgovarati; on vas hrani i uzdržaje, on vas sluša i počitaje — ej! pa je vaša dužnost, otežka al sladka zadaća bodriti i voditi ga prosvjeti.

Blagoslovljeni zavičaju mojih Bunjevcah i Bošnjakah, tih katolikah i zapadne crkve vjernikah! koli si mi krasan i mio toli si mi tužan potamnio; buduć mnogi od tvojih Svećenikah i učiteljah nemisle i negovore tvojim jezikom knjige na tim pisane niti, štiju niti razume dakle ako bi i želili, kako bi se mogli uspješno o tvojem stvarnom i duševnom spasu starati.

Godišnje lukno plaća vam Šokac ko magjar i Švabo; ovim prodičite, evangjelje tumačite, kršćansku nauku predajete, s njimi razgovarate, — a Šokca moga ni nerazumijete; nije li dakle čudo golemo, što naš puk neživu ko pustopašan divjak bez Boga i svetinje, bez pravde i molitve!

Bože sveti! Ti mu se smilovà do danas; od sad ima biti drugčije i bolje!

Mi se mašamo za geslo pravice, — i vikat ćemo na sve grlo iz sve duše: ljudi Božji! dje vam zakon, dje pravica? Za istinu i dušu sve — da isti život! Proklet bio tko inako htio!

Vas pako nekolicinu u Krstu Bogu poljubljenu braću, koja znate i rod naš ljubiti i š njim govoriti, — govoriti u duo srca — zaklinjem Bogom živim, molim rieču bratskom, uslišajte ovaj glas vapijućeg u pustinji: svjetujte, učite, ljubite i ravnajte uztrpljivo i postojano duhom siromaška Bunjevca i Šokca u vašem području, da se osvieti i prosvietu, te kroz borbe muku stigne s nami u vječnu sreće luku.

Bog platio trudu vašemu!

A vam, dragi Bunjevci i Šokci! za ravnajuje budi ova nauka: želite od svakog onog koji svama vlada bilo u crkvi, bilo u škuli, bilo use onskoj kući da vašim jezikom govori toje i prirodna i zakonita želja.

Blaz.

(Slidi.)

SVIM I SVAKOMU!

od A. Kuzmiaka.

Učimo jih slast jezika,	Nježna srca naših dikà.
Ponos roda i vrlinu,	Pa za volju svom će rodu,
Za čim drugim, da neginu	I u goru i u vodu.

Poziv u otmicu.

Upočetku bijaše samo jedan čovjek na svjetu, ito: Adam. No znajući bog, da on tako osamljen nikada svrsi odredjenoj zadovolio nebi, pridruži mu još i prvu ženu Èvu, te tako već u raju postavi prvi temelj zadružji. — S vremenom iz ove zadruge razvijaju se razna plemena, koja baš u svom početku neživljahu u nikakvoj medjusobnoj svezi, dapače protivno, nego se istom kašnje, s poznav potrebu udruživanja, srodnija spoje u jednu celinu iliti državnu silu, da tako uzmognu složnim silami susbiti navale ostalih jim neprijatnih plemenah.

No, nadodje vrieme, da i oružje počine, te se razcvate blagi mir i polja dosada neplodna uzrode stostrukim plodom. — Čovjek, koj je navikao mišice svoje dosada vježbati oružjem, prione uz blagi duševan rad, koj se naskoro razširi, kao miris, bujno cvatuće ružice, po plodonoj poljani, i tako evo nastane doba „prosviete.“

Prosvietu je obilježje „govor“ ili „jezik“, on bo je ogledalo duše, neprocijenjeni dar božji, bez kojega bi čovjek bio kao nerazložno živinče, nemoguće pomoći samo sebi; a kako li drugomu. S toga, već iz zahvalnosti prama stvoritelju, prva nam ima biti skrb, da si priskrbimo čist i neizopačen način govora. Najmiliji dakle neka bude svakomu glas onaj, skojim ga je njeokoć majka vabila na tople svoje grudi, skojim ga je mitila sladku djetinskomu snu. Glas, u kojem je iz majčinih sladkih ustijuh, prvi put čuo pripovje-

dati, djela slavnih svojih otacah i neokaljanu prošlost njihovu.

Onaj, koj zaboravlja na tu prvu svezu srodnom svojim, gorji je od najdivlje zvijeri, pred bogom i pred ljudmi, ona bo se nesrami glasovah predjah svojih.

Srami li se golubica
Golubijim gukat gukom?
Svaka svojim glasom ptica,
More svojim huji lukom.

pjeva Trnski.

Pa nesamo, da je takov stvor nevredan roda svoga, nego je i bedast, jer zametava sredstvo, koga si je još u materinskom naručaju u mladjahno srce za temelj napredku postavio. Zanimari li taj (t. j. jezik) zanemaruje sebe, rečju nazaduje, ili naprosto rekné luduju. — Koga, da nedirne ljepa naša domaća knjiga, napunjena hiljadu i hiljadu svake vrsti blago zvučnimi izrazi? Tko, da još uztvrdi, da je naš jezik prost i neotesan? dočim najveći dušmani slavjanstva, poznavajući ga, očito priznaju, da mu se u bogatstvu, ljepoti i vitkosti redko koj uzporediti može. Pa ipak imade još medju pšenicom narodnog našeg ljepog spola, i takovih, koje se nestide izustiti, da jim je njemačka ili magjarska knjiga milija i razumljivija od domaće. — To jim vjerujem, no same su tomu krive, jerbo mala jih je briga za dobar izraz svoga govora, te još i ono od djetinstva zaostalo, utapljaju u groznom jazu omiljelog jim tudjinstva. Jezik priliči dragom kamenu. koj istom onda kad se ugladi služi za porabu čovječeg ureda. Dakako, da iz ust priprosta, nezvoni tako ljubko, kao kad ga govoriš čisto i pravilno; a tko to može, taj ga sigurno nebi zamjenio još i sdrugim kojim, a kamoli „svabskim“ ili „magjarskim“. Nu žali bože mnogo još ima krajevah naše domovine, gdje se nečuje blagoglasje pravilna govora, nego ruglo, izopačeno tudjimi prirepinami. Dužnost nam je dakle svakomu, da se jednom i zauvijek otresemo naklonosti k tudjemu, te prisvojimo i raširimo svuda ono, što nas po bogu i rodu kao prva dužnost ide. To se pako jedino naukom postići može.

Blago narodu, koj imade dosta i u narodnom duhu uredjenih školah, one ho su onaj neizcrpljivi izvor duševne i tjelesne okriepje mladjem naraštaju, koji radja čudesa u svakom narodu. Na naše dakle učiteljstvo, pada velika i teška zadaca, da razori ledinu, koja je za nas pusta i neplodna do sada bila, te da usadjuju u mladjahna srca svaku kriepest, odgoje dobre kršćjane, vjerne državljane; al i vatrene domoljube. A to će moći učiniti samo onda, kad jim škola bude mjesto njege domaćeg jezika. — Toga radi, van! iz narodnih školah sasvim što je tudje ili što po tudjini zaudara! Samo domaće nek ostane, samo ono neka kraljuje. — Što sam kazao za školu to mi valja reći i za crkvu, one ho su nerazdruživo sestriče u narodnoj prosvjeti. Znamo, da je crkva ono blagonosna društvo, koje je prvo medju svimi narodi zasijalo sieme prosviete i svake djelatnosti; a to će joj i sada lahko za rukom poći, dočim znamo, da joj je naš puk uvijek osobitom naklonošću odan, te se rado pokorava zapovjedim njezinim i s veseljem vrši naloge njezine. Svećenik je onaj pastir, koga mirne ovčice u svemu uvijek mirno sljede. — Jao onomu pastiru, koj svoje stado propasti vodi. — Jao svećeniku, koj svojim vjernim duševnim ovčicam predaje Evngjeolsku hranu u jeziku, koga one nerazumiju.

Žali bože, da i takovih ima, koji se i toga rugla nelecaju al si time daju sami sviedočbu „gluposti.“ Svećenici! neka vam bude, obćec s narodom, izgovor razgovjetan, čist i pravilan, čistoći bo i pravilnosti lahko privikne i najprostiji seljak. te tako nasljedjujuć vas malim trudom postigne ono, što je željeti. Upotrebite priliku, te si sagrađite ljep spomen zahvalnosti u povjesti tudnje prosvjete. Izrinite iz narodnih ustijuh gadnu grubu tudjinstva, bit će vam blagoslov još u najkašnjem potomstvu.

Ta znamo kolikom pohljepom nastoje protivnici naši,

da nas potudje, te da nam najsvetije naše pravo „jezik“ i „obicaje“ naočigled pogaze i unište. — Zato, ukoliko uzna-stojimo za svojim, u toliko suzbijajmo napadaje njihove.

Dragi narode! zar te nebi zazeblu na sreću, ako bi si samo i pomislio, da ti se tako unuk izrodi pak, da ti, ustav iz truhljiva groba, u svom vlastitom posjedu, svoju vlastitu krv nebi razumio, čuvisi po tvojem krvavim znajem više puta stečenom i nevrednim baštinikom ostavljenom posjedu oriti se nerazumljive glase. Doista bi ti srce od žalosti puklo, te sigurno nebi si poželio, živiti u krugu takovih izrodah. Pa ipak sa zalošću moramo priznati, da jih još imade množina takovih medju nami, koji više štaju tudje, nego svoje, te ako samo koji reć umiju svabsku il magjarsku, to se prpoše nad ostalimi svojimi susjedi, podmičuć sladkom nam jeziku uho vredajućje iz raze, da jih isti tudjinci izsmijati moraju, nerazumeć vlastitu svoju reć iz njihovih ustijuh, jer jim time neraširuju no izopačuju njihov govor. Pa doista svaki domoljub mora, da zaplače, čuvisi takova nevrednjaka, gdje oskrvnuje onu svetu baštinu, koju od praotacah baštinismo. Ljubljeni rode, povrati se iz zabludjela puta, ako si njim udario; te miluj i njeguj svoje, a poštuj tudje, pak ćeš viditi, da će ti domala siniti sunce bolje sreće i budućnosti, jer ako se nećeš sam zase i za svoje brinuti, tko, da se drugi za te brine, nastoj dakle, da ti se glas ori po svih krajevih, tebi na slavu i radost a dušmanom na prezir i grozu.

Toliko htjedoh, da metnem na srce svim i svakomu, a osobito pune nade, našoj premiljoj mladeži obojega spola, stavljajuć joj u srce i na jezik, mjesto tudjih svake vrsti verzah, ljepu kiticu Trnskoga: koja bog daj da zaori u kolibah i u dvori.

Kad mi naški zboris dušo
Kanda čaras čarolije,
Kandab' rajsku pticu slušo,
Pjesnik ti se sav s nebije.

BATJA MATIŠA, I ČIČA BARIŠA.

Bariša: Faljen Isus Matiša brate. kako je i štami bo-ravis? jeli: sve zdravo i na miru na domu? štami radi sna Marga?

Matiša: Fala budi dragom Isusu, svismo zdravi i na miru — samomi Marga nešto kunja, neznam staće dragi Isus dati.

Bariša: A štaje sna Margi? ta priasam bio sa njome, — baš kad ono onomadno Matek pridiku davade — ta debljaje pusta i od Jaše Kulundžitja — pa štabi joj bilo?

Matiša: Štajojje neznam, a baš dati pravo kažem — malo i znam, svemise čini da se ribom objila.

Bariša: E to brate može bit, a baš pade mi na pamet nešto, pa kadamose tako sastali oću ti pripovidit.

„Biloje do duše davno ima tome okolo 30 godina, a juću ići iz Crkve paću sisti kod pokojnog gospodara Nace Parčetića na klupu — a na te mire evotinam i Švab Stipan Stipića — pa i on side do mene — a neštomi glavu oborio — na kojemu Gospodar Naco reče:“

More veli Stipe, tisi ništo ugoveo, na koje mu Stipe reče — veli borme gospodaru — hrgjavsam — onomagde odem na piacu pa spazim jedno somece od jedno 13 funti, a jasamti pišman na ribu, te zato i uzmemga, kući ga odnesem i babaga lipo spravi, te ja i baba lipoga poručamo, na čisto, pakti odanek borme i smažemo do jedno 10 lica piva, pa sve mislim, da sam otaga štomak pokvario.

Gosp. Naca: Borme Stipe fali Boga kada si i Živ ostao — šta ti misliš 13 fat. Ribe pojisti — 10 lica Piva popiti — u ovoj Vrućini i kanikuli.

Stipan: E veli gospodar Naco, da kako moj Brat Macan kadaje na tompi prija 5—6 godina izio cio bat Ždribećia Mesa, popio 10 lica vina i još taj dan u Korićevi svatovi Mustulundžia bio.

L. K.